

Sygn. akt II S 6/23

POSTANOWIENIE

Dnia 18 maja 2023r.

Sąd Apelacyjny we Wrocławiu II Wydział Karny w składzie:

Przewodniczący: SSA Andrzej Kot

Sędziowie: SSA Agata Regulska (spr.)

SSO del. Łukasz Franckiewicz

po rozpoznaniu

skargi wniesionej przez obrońcę podejrzanego M. S.

na naruszenie jego prawa do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym bez nieuzasadnionej zwłoki – postępowanie przygotowawcze prowadzone przez Prokuraturę (...) we W., sygn.(...)

na podstawie art. 12 ust. 2 ustawy z dnia 17 czerwca 2004r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (Dz.U.2018.75 t.j.)

p o s t a n o w i a

I. stwierdzić, że w postępowaniu przygotowawczym toczącym się w Prokuraturze (...) we W. sygn. (...) nastąpiła przewlekłość postępowania, co naruszyło prawo wnioskodawcy do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym bez nieuzasadnionej zwłoki;

II. przyznać od Skarbu Państwa (Prokuratury (...) we W.) na rzecz M. S. sumę pieniężną w wysokości 10.000 zł (dziesięciu tysięcy złotych);

III. zwrócić skarżącemu wniesioną opłatę w kwocie 200 zł;

IV. k osztami postępowania skargowego obciążyć Skarb Państwa.

UZASADNIENIE

7 kwietnia 2023r. do Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu wpłynęła sporządzona

6 marca 2023r. przez obrońcę podejrzanego M. S., adw. R. K. skarga dotycząca przewlekłości postępowania przygotowawczego prowadzonego przez Prokuraturę Regionalną we W., sygn. PR II Ds. 46.2016, oparta na przepisach ustawy z dnia 17 czerwca 2004r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (Dz.U.2018.75 t.j.).

W uzasadnieniu skargi obrońca podejrzanego wskazał, że prokuratura (...) we W. prowadzi postępowania przygotowawcze pod sygn. (...). 17 maja 2018 roku zostały postawione skarżącemu zarzuty dopuszczenia się przestępstwa stypizowanego w art. 258 § 1 k.k. i art. 56 ust. 1 k.k.s. i inne. Następnie 4 lipca 2018r. uzupełniono postawione skarżącemu zarzuty.

Jednocześnie wobec podejrzanego M. S. postanowieniem z 19 maja 2018r. zastosowano środek zapobiegawczy w postaci tymczasowego aresztowania, z zastrzeżeniem, że może on zostać zamieniony na poręczenie majątkowe początkowo w wysokości 2.000.000,00 zł, a po zmianie w wysokości 1.000.000,00 zł.

Ponadto postanowieniem z 23 maja 2018r., uzupełnionym postanowieniem z 24 lipca 2018r., prokurator dokonał na mieniu podejrzanego zabezpieczenia majątkowego poprzez ustanowienie zakazu zbywania nieruchomości należących do podejrzanego o szacunkowej wartości ok. 38.830.000 zł.

Skarżący zarzucił, iż od lipca 2018 roku w sprawie nic się nie dzieje, nie przeprowadzane są żadne czynności. Wskazał, iż kilkakrotnie zwracał się do prokuratora prowadzącej śledztwo z zapytaniem o stan sprawy i zaawansowanie postępowania przygotowawczego. Każdorazowo miał otrzymywać informacje, iż „sprawa jest na ukończeniu i za kilka miesięcy akt oskarżenia będzie skierowany do sądu”.

W konsekwencji skarżący wniósł o:

1. stwierdzenie przewlekłości postępowania
2. zobowiązanie Prokuratury (...) we W.(...) do rozpoznania sprawy w terminie 2 miesięcy od daty rozstrzygnięcia skargi,
3. przyznanie od Skarbu Państwa na rzecz skarżącego zadośćuczynienia w kwocie 10.000,00 zł (słownie: dziesięć tysięcy złotych);
4. zasądzenie od Skarbu Państwa – Prokuratury (...) we W. kosztów postępowania.

W odpowiedzi Prokuratury (...) we W. z 7 kwietnia 2023r. (data wpływu do Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu) prokurator wniósł o oddalenie skargi w oparciu o przepis art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 17 czerwca 2004r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (Dz.U.2018.75 t.j.) – jako niezasadnej.

Przede wszystkim prokurator przedstawił zakres postępowania przygotowawczego, wskazując na jego wielowątkowy i skomplikowany charakter. Odniósł się zarówno do kwestii, iż sprawa dotyczy wielu osób, a także obejmuje postępowanie prowadzone poza granicami kraju, między innymi w zakresie END.

Ponadto wskazał czynności jakie zostały podjęte w toku całości prowadzonego postępowania, ustosunkowując się jednocześnie do zarzutów skarżącego.

Ostatecznie prokurator wskazując na wielowątkowość prowadzonego postępowania, szeroki zakres przeprowadzonych i zaplanowanych czynności, dobro śledztwa stwierdził, iż nie można uznać, iż w przedmiotowym postępowaniu doszło do przewlekłości.

W konsekwencji wniósł o oddalenie rzeczowej skargi.

Sąd Apelacyjny ustalił następujący stan faktyczny:

Prokuratora (...) we W., w sprawie prowadzonej pod sygn. RP II Ds. 46.2016. 17 maja 2018 roku postawiła M. S. zarzuty dopuszczenia się przestępstwa stypizowanego w art. 258 § 1 k.k. i art. 56 ust. 1 k.k.s. i inne. Następnie postanowieniem z 4 lipca 2018r. uzupełniono postawione skarżącemu zarzuty.

Jednocześnie postanowieniem z 19 maja 2018r. zastosowano wobec podejrzanego M. S. środek zapobiegawczy w postaci tymczasowego aresztowania z zastrzeżeniem, że może on zostać zamieniony na poręczenie majątkowe w wysokości 2.000.000,00 zł. Następnie kwota poręczenia została zmniejszona do 1.000.000,00 zł.

Ponadto postanowieniem z 23 maja 2018r., uzupełnionym postanowieniem z 24 lipca 2018r., prokurator ustanowił na mieniu podejrzanego zabezpieczenie majątkowe poprzez ustanowienie zakazu zbywania nieruchomości należących do podejrzanego o wartości ponad 38.000.000,00 zł.

Po przedstawieniu zarzutów przesłuchano podejrzanego M. S.. Ponadto 6 sierpnia 2018r. i 19 września 2018r. przeprowadzono konfrontacje M. S. z P. M..

Ponadto w toku postępowania skierowane zostały pisma do Urzędów Celno – Skarbowych o udzielenie informacji dotyczących decyzji zapadłych wobec (...) M. S. w zakresie wysokości podatku od towarów i usług.

Jednocześnie uzyskano kserokopie akt spraw powiązanych przedmiotowo i podmiotowo, z niniejszą sprawą, prowadzoną pod sygn. (...), w których M. S. występował w charakterze świadka.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Przedmiotowa skarga zarzucająca przewlekłość postępowania prowadzonego przez Prokuraturę (...)we W., sygn. (...) zasługuje na uwzględnienie.

Wskazać należy, że przy ocenie, czy doszło do naruszenia prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki – zgodnie z art. 2 ustawy z dnia 17 czerwca 2004r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (Dz.U.2018.75 j.t.) należy mieć w szczególności na uwadze terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez prokuratora w celu zakończenia postępowania, uwzględniając łączny dotychczasowy czas postępowania od jego wszczęcia do chwili rozpoznania skargi, niezależnie od tego, na jakim etapie skarga została wniesiona, jak również - charakter owej sprawy, stopień jej faktycznej i prawnej zawichości, znaczenie dla strony (która wniosła skargę) rozstrzygniętych w niej zagadnień oraz zachowanie się stron, a w szczególności strony, która zarzuciła przewlekłość postępowania. Przyczyną stwierdzenia przewlekłości nie jest każda zwłoka, ale tylko zwłoka nieuzasadniona. Ocena czy postępowanie trwa dłużej niż to konieczne, dokonywana musi być na podstawie analizy charakteru przeprowadzanych czynności jak i stanu faktycznego sprawy. Aby rozstrzygnąć czy zwłoka w dokonaniu tej czynności jest nieuzasadniona, rozważyć należy nie tylko czasokres zaniechania jej dokonania, ale także konkretne realia sprawy i jej kontekst sytuacyjny.

Mając na uwadze powyższe stwierdzenia, wskazać należy, że w postępowaniu prowadzonym przez Prokuraturę (...)we W., sygn. (...) naruszone zostały przyjęte standardy podejmowania czynności bez zbędnej zwłoki w odniesieniu do podejrzanego M. S..

Oczywiście Sąd Apelacyjny dostrzega obszerność sprawy, jej wielowątkowy charakter. Nadto to, iż dotyczy ona wielu osób a w toku postępowania dołączano do niej kolejne sprawy i wątki. Jednak przedmiotowe postępowanie dotknięte jest wadą opieszałości w odniesieniu do skarżącego M. S.. Mimo istnienia pewnej dynamiki, okres jego prowadzenia jest już bardzo długi, a brak czynności z udziałem podejrzanego wyraźnie wskazuje, iż wobec niego postępowanie nie toczy się z taką samą dynamiką jak w przypadku innych osób.

Niewątpliwie podstawowym zadaniem prowadzącego postępowanie jest kierowanie jego przebiegiem, m.in. sprawnością i czuwanie nad tempem wykonywanych czynności. W orzecznictwie wskazuje się, że „przez przewlekłość postępowania rozumie się w praktyce brak czynności zmierzających do rozstrzygnięcia zachodzący dłużej niż jest to konieczne do rozważenia sprawy bądź zgromadzenia dowodów. Chodzi o to, by czynności zmierzające do wydania orzeczenia kończącego zabierały odpowiednią ilość czasu, to jest odbywały się bez zbędnej zwłoki (...). Taką zbędną zwłoką nie jest każdy upływ czasu, ale dopiero nadmierne odstępstwo od czasu zwykle koniecznego dla wykonania określonych czynności. Przewlekłość postępowania zachodzi wtedy tylko, gdy zwłoka w czynnościach jest nadmierna (rażąca) i nie znajduje uzasadnienia w obiektywnych okolicznościach sprawy” (postanowienie Sądu Apelacyjny w Krakowie z 23 listopada 2010 r. sygn. akt II S 28/10; por. również postanowienie Sądu Najwyższego z 07 października

2010 r. sygn. akt WSP 13/10; postanowienie Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 09 lutego 2005 r. sygn. akt II S 5/05; postanowienie Sądu Apelacyjnego w Krakowie z 07 kwietnia 2009 r. sygn. akt II S 4/09).

Przewlekłość postępowania uzasadniają bowiem nie tylko długotrwałe i nieuzasadnione zaniechania organu prowadzącego postępowanie, ale również nieefektywność podejmowanych czynności lub też działania, które podejmowane czynności w sprawie jedynie pozorują (por. postanowienie Sądu Apelacyjnego w Krakowie z 4 września 2012 r., I S 83/12, LEX nr 1217714).

Nie można również pomijać treści art. 6 ust. 1 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka i rozumienia tego przepisu w orzecznictwie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, a zwłaszcza użytego w nim pojęcia „rozsądny termin zakończenia sprawy”. Zgodnie z tym przepisem każdy ma prawo do rozpoznania jego sprawy w rozsądnym terminie. Ocena, czy przewlekłość postępowania jest uzasadniona, musi być dokonywana w świetle szczególnych okoliczności sprawy i z uwzględnieniem takich kryteriów określonych w orzecznictwie Trybunału jak: stopień złożoności sprawy, zachowanie skarżącego i odpowiednich władz oraz znaczenie materii objętej skargą (zob. m.in. Kubiszyn v. Polska, wyrok ETPC 37437/97 z 30.01.2003; Jagiełło v. Polska, decyzja ETPC 61437/00 z 30.04.2002 r.; Jedamski v. Polska, wyrok ETPC 29691/96 z 26.07.2001 r.; Malicka-Wąsowska v. Polska, decyzja ETPC 41413/98 z 5.04. 2001 r.; Sobczyk v. Polska, wyrok ETPCz 25693/94 z 2000 r.).

Przenosząc powyższe na ustalenia w niniejszej sprawie zauważyć należy, że od chwili postawienia M. S. zarzutów - minęło już ponad 5 lat. Natomiast wielowątkowość prowadzonego postępowania nie dotyczy w całości M. S., a postępowanie prowadzone przeciwko innym współoskarżonym nie powinno obciążać osoby skarżącego. Także kwestie związane z upływem czasu między postawieniem podejrzanemu zarzutów, czynnościami prowadzonymi z jego udziałem, dokonaniem zabezpieczenia majątkowego, a dniem złożenia skargi jawią się jako rażąco odległe. Jest to także istotne ze względu na fakt, iż w trakcie prowadzanego postępowania przygotowawczego wobec podejrzanego stosowane były środki zapobiegawcze, nadto cały czas stoi on pod zarzutem popełnienia przestępstwa. Postępowanie przygotowawcze nie zakończyło się jeszcze ani skierowaniem aktu oskarżenia ani jego umorzeniem. Powyższych działań w niniejszym postępowaniu zabrakło, co świadczy w konsekwencji o braku przestrzegania normy konstytucyjnej oraz konwencyjnej rozpoznania sprawy w rozsądnym terminie.

Okoliczności takie jak potrzeba przeprowadzenia uzyskania właściwej dokumentacji w innych wątkach, czy też konieczność przesłuchania świadków, czy też uzyskania dokumentacji od podmiotów spoza terytorium Polski, w tym END, choć niewątpliwie obiektywnie zrozumiałe, nie powinny mieć negatywnego wpływu na realizację prawa podejrzanego do zakończenia postępowania w rozsądnym terminie. Tym bardziej, że w zasadniczej ich części czynności te nie mają powiązania ani z osobą M. S., ani także z prowadzoną przez niego działalnością gospodarczą pod firmą (...).

Terminowość i sprawność całego postępowania w odniesieniu do skarżącego nie mieści się w powszechnie przyjętych wymogach w tym zakresie. Długotrwałość postępowania w niniejszej sprawie jest m.in. wynikiem niewłaściwej organizacji pracy organu prowadzącego postępowanie przygotowawcze oraz prowadzenia postępowania bez uwzględnienia odmienności sytuacji oraz stopnia zaawansowania prowadzonego postępowania w odniesieniu do poszczególnych podejrzanych. Nie można traktując, jak chce prokurator całościowo postępowania przygotowawczego tracić z pola widzenia każdego z jego uczestników. W konsekwencji, na podstawie art. 12 ust. 2 ustawy z dnia 17 czerwca 2004r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (Dz.U.2018.75 t.j.), skargę o stwierdzenie przewlekłości postępowania należało uwzględnić, uznając jej zasadność.

Kwota odszkodowania – 10.000 zł, zgodna z wnioskiem skarżącego, jest adekwatna do wskazanych naruszeń i mieści się w granicach określonych w art. 12 ust. 4 ustawy. Zgodnie z brzmieniem art. 12 ust. 5 pkt 2 ustawy właściwą jednostką do wypłaty odszkodowania będzie prokuratura prowadząca postępowanie - ze środków własnych tej jednostki.

Prokuratora (...) we W., powinna podjąć niezwłocznie działania polegające na zintensyfikowaniu czynności prowadzących do zakończenia śledztwa, biorąc pod uwagę sytuację procesową każdego z podejrzanych i biorąc pod uwagę wskazanie intensyfikacji podejmowanych czynności w sprawie oraz konieczność jej jak najszybszego ukończenia, sprawa winna być przekazana wraz z aktem oskarżenia do sądu, czy też jeśli zachodzą odpowiednie przesłanki – umorzona.

Na podstawie art. 17 ust. 3 ustawy o skardze należało zwrócić skarżącemu wniesioną opłatę.

Mając powyższe na uwadze Sąd Apelacyjny orzekł, jak na wstępie.

SSA Agata Regulska SSA Andrzej Kot SSO del. do SA Łukasz Franckiewicz